

RGOC

Begeleid wonen bij de RIBW: de weg naar herstel?

De eerste bevindingen uit de
UTOPIA-studie

Charlotte de Heer, Ellen Visser, Annemarie Caro,
Sjoerd Sytema & Durk Wiersma

RGOC

RGOC

De RIBW

- Regionale Instellingen voor Beschermende Woonvormen
 - Residentiële & ambulante begeleiding: BW en BZW
 - Los van GGZ behandeling
 - Rehabilitatie en herstel centraal
 - 22 RIBW's verenigd in de RIBW Alliantie

RGOC

RGOC

Inhoud

- UTOPIA twee fasen:
 - Eerste fase
 - prevalentiemeting: inventarisatie RIBW's en haar cliënten
 - Tweede fase
 - kwantitatief onderzoek
- Resultaten in het kader van herstel
- Conclusie

RGOC

RGOC

Waarom de UTOPIA-studie?

- Weinig aandacht voor langdurige zorg, vooral wonen
- 'Pappen en nathouden'
- Onafhankelijk landelijk onderzoek naar de begeleiding van de RIBW en haar cliëntenpopulatie
- **Uit & Thuis:** Onderzoek naar de Participerende Instellingen van de RIBW Alliantie

RGOC

RGOC

UTOPIA: Eerste fase

- 21 RIBW's
- Administratieve gegevensverzameling
 - ontwikkelingen binnen de RIBW-sector
 - capaciteit, aanbod, doelgroepen
 - wie wonen er binnen/worden begeleid door de RIBW?

RGOC

RGOC

Eerste fase: Resultaten -1-

Ontwikkelingen

- Enorme capaciteitsgroei
 - Schatting groei 2001-2006 obv gegevens van 14 RIBW's
BW: + 30 %, BZW: + 150 %
 - BW-capaciteit 2006: 5548 plaatsen
BZW-capaciteit 2006: 6797 cliënten
- Aangepast aanbod voor bijzondere doelgroepen
 - o.a. doven & slechthorenden, jongeren, ouderen (65 +), Korsakov, Autisme, forensisch
 - gat in de markt, inspelen op behoeften binnen de regio

RGOC

Eerste fase: Resultaten -2-

Ontwikkelingen

- Uitbreiding voorzieningen
 - 11 DagActiviteitenCentra
 - 8 werkvoorziening
 - 9 trajectbegeleiding
 - 7 MO
- Wonen → opvang, dagbesteding, werk
- Werken met een visie: Rehabilitatie
 - gestandaardiseerd begeleidingsplan

Eerste fase: Resultaten -3-

Cliënten

- Ongehuwd _____
- Schizofrenie & aanverwante stoornissen
- GGZ-carriere
 - medicatie: 74 % psychofarmaca, 54 % antipsychotica
 - contact GGZ: 81 % > 1 x per jaar
 - ooit opgenomen geweest: 83 %

Hoe nu verder: de tweede fase

- Rehabilitatie en herstel centraal begrip
- Welke mogelijkheden hebben cliënten om te herstellen? _____
- Drie pijlers voor Rehabilitatie
 1. Toegang tot ondersteuning/zorg
 2. Begeleidingsrelatie
 3. Herstelmogelijkheden cliënten

Opzet tweede fase

- Begeleiders (128)
 - steekproef
 - training: functioneren, zorgbehoeften & waardering begeleidingsrelatie
- Cliënten (639, BW:408, BZW:231)
 - interviews: zorgbehoeften, waardering begeleidingsrelatie
 - vragenlijst: participatie werk & dagbesteding

Pijler 1: Toegang tot ondersteuning

- Is er een professioneel netwerk?
 - Opbouw, samenstelling
- Is er mantelzorg / steun uit een sociaal netwerk?
- Is er sprake van een maatschappelijk steunsysteem?
 - Samenwerking?
 - Taakverdeling?

Professioneel & sociaal netwerk

- Zowel BW- als BZW-cliënten
 - 3 professionals
 - BW: Huisarts, GGZ & DAC
 - BZW: Huisarts, GGZ & Sociale dienst/UWV
- BW: 3 'mantelzorgers'
- BZW: 2 'mantelzorgers'
 - familie & vrienden belangrijkste steunbron
 - BW: ook huisgenoten

Sprake van een maatschappelijk steunsysteem?

- Visiedocument GGZ:
 - 'MSS is een georganiseerd netwerk van personen, diensten en voorzieningen, ..., dat mensen met een ernstige psychische aandoening ondersteunt in hun pogingen om in de samenleving te participeren'
- Nader onderzoek
 - Samenwerking tussen instellingen?
 - Contacten met familie/sociaal netwerk?
 - Afstemmen van zorg/begeleiding?

Pijler 2: Begeleiding

- Begeleidingsrelatie & rehabilitatie:
 - wederzijds vertrouwen
 - gelijkwaardigheid cliënt & begeleider
- Waardering begeleidingsrelatie cliënten & begeleiders

Waardering begeleidingsrelatie door cliënten -1-

Zorgtype	gemiddeld (sd)	% < 6.0
BW	7.5 (1.5)	10
BZW	7.8 (1.2)	4

- Hoogst gewaardeerd:
 - Vertrouwen BW: 7.7 BZW: 8.1
- Laagst gewaardeerd:
 - Kritiek BW: 7.1 BZW: 7.3

Waardering begeleidingsrelatie door cliënten -2-

- BW-cliënten lagere waardering dan BZW-cliënten
 - minder vaak de juiste begeleiding
 - voelen zich minder begrepen
 - ervaren minder betrokkenheid
 - minder vertrouwen in de begeleider
- Toch: alle gemiddelde totaalscores per onderdeel > 7
- Verschillen tussen BW en BZW niet heel groot, echter kleine bandbreedte, dus WEL relevant

Waardering begeleidingsrelatie door begeleiders -1-

Zorgtype	gemiddeld (sd)	% < 6.0
BW	7.1 (1.0)	9
BZW	7.5 (0.9)	3

- Hoogst gewaardeerd:
 - Opschieten met cliënt BW: 7.6 BZW: 7.8
- Laagst gewaardeerd:
 - Uitkijken naar afspraak BW: 6.9 BZW: 7.3

Waardering begeleidingsrelatie door begeleiders -2-

- BW-begeleiders lagere waardering dan BZW-begeleiders
 - minder begrip opvattingen cliënt
 - kijken minder uit naar een afspraak
 - voelen zich minder actief betrokken bij de cliënt
 - hebben minder het idee dat ze de cliënt effectief kunnen begeleiden en helpen
- Toch: alle gemiddelde totaalscores per onderdeel ≥ 7
- Verschillen BW en BZW niet heel groot, WEL relevant

Waardering begeleidingsrelatie

- BW:
 - lagere waardering cliënten & begeleiders
 - Cliënten in meerdere mate afhankelijk
 - Verbeteringen kosten tijd
 - Begeleiders lastiger om grip te krijgen
 - aandachtspunt tijdens begeleiding

Pijler 3: Herstelmogelijkheden cliënten

- Herstelmogelijkheden afhankelijk van:
 - Maatschappelijke factoren
 - opleiding, inkomen en rondkomen
 - Functioneringsniveau
 - Zorgbehoeften
 - Participatie werk, dagbesteding

Maatschappelijke factoren -1-

- Opleiding: Startkwalificatie
 - BW: 53 %
 - BZW: 70 %

Opleidingsniveau	BW (%)	BZW (%)
WO	4	5
hogere onderwijs	16	23
MBO	33	42
geen	5	3
lagere school	19	8
LBO	23	19

Maatschappelijke factoren -2-

- Inkomsbron (%)

Inkomsbron	BW (%)	BZW (%)
WAO/WVA	32	41
Wajong	30	22
bijsand	21	13
AOW	8	6
salaris	6	10
Androm	6	7
WW	1	1

Maatschappelijke factoren -3-

- Hoogte netto inkomen

Inkomensniveau	BW (%)	BZW (%)
< 430	33	4
450-900	45	63
900-1250	19	33
1330-1800	2	8
> 1800-2250	1	2

- BW:
 - 78 % < minimumloon voor 23 jaar en ouder
 - 32 % moeite om rond te komen
- BZW:
 - 59 % < minimumloon voor 23 jaar en ouder
 - 40 % moeite om rond te komen

Maatschappelijke factoren -4-

- Weg naar werk is moeilijk begaanbaar
 - diploma
 - arbeidsongeschiktheid
- Financieel: rondkomen met je geld ≠ rondkomen in de maatschappij

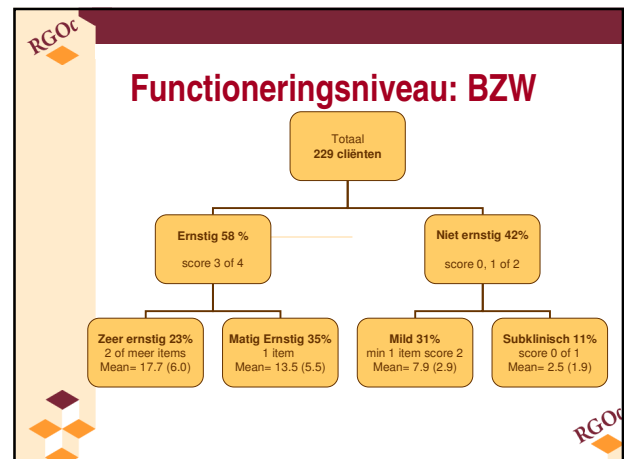
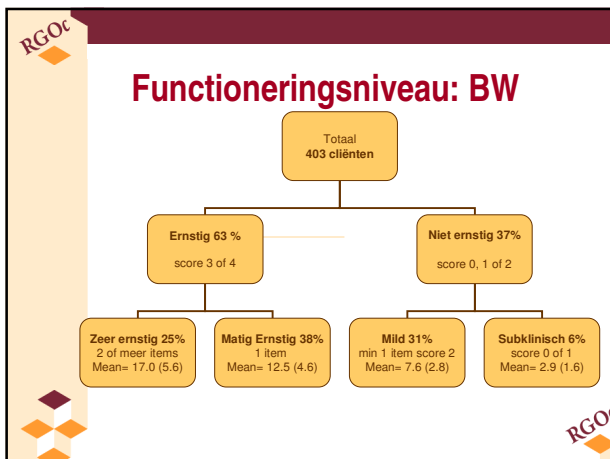
Functioneringsniveau -1-

- Beoordeeld door begeleiders
- Health of the Nations Outcome Scale, HoNOS
 - 12 functioneringsgebieden
 - Score 0: geen probleem
 - Score 1: ondergeschikt probleem
 - Score 2: mild probleem
 - Score 3 of 4: ernstig probleem

Functioneringsniveau -2-

- Indeling
 - Zeer ernstige functioneringsproblemen
 - minimaal 2 items: score 3 of 4
 - Matig ernstige functioneringsproblemen
 - op 1 item score 3 of 4
 - Milde functioneringsproblemen
 - minimaal 1 item score 2
 - Subklinische problemen
 - alle items score 0 of 1

Parabiaghi, A.B. (2005) Austr. & NZ Journal of Psychiatry, 39

Functioneringsniveau -5-

- BW- & BZW-clënten vergelijkbaar functioneringsniveau
 - meer dan 50 % heeft ernstige functioneringsproblemen
 - lichamelijke problemen, ADL, sociale activiteiten, depressie en problemen die samenhangen met angst en spanning
- Op 4 gebieden verschillen tussen de totale groep BW- & BZW-clënten:

– cognitieve problemen	} BW
– hallucinaties & wanen	
– zelfverwonding	} BZW
– beroep & vrije tijd	

Zorgbehoeften

- Camberwell Assessment of Need, CANSAS
 - Begeleiders en cliënten
- 26 levensgebieden
 - is er ondersteuning nodig?
 - zo ja, wordt er ondersteuning geboden?
 - is de geboden ondersteuning toereikend?

Zorgbehoeften cliënten -1-

- Wanneer cliënten ondersteuning nodig hebben, maar deze is niet (voldoende) aanwezig ⇒ onvervulde zorgbehoefte
- BW- & BZW- cliënten

Onvervulde zorgbehoeften	oordeel cliënt	oordeel begeleider
gemiddeld aantal	2	2

Onvervulde zorgbehoeften volgens de cliënt

BW	BZW
1. bijwerkingen medicatie	1. psychisch onwelbevinden
2. gezelschap	2. gezelschap
3. psychisch onwelbevinden	3. bijwerkingen medicatie
4. zingeving & herstel	4. lichamelijke gezondheid
5. intieme relaties	5. zingeving & herstel

Onvervulde zorgbehoeften volgens de begeleider

BW	BZW
1. zingeving & herstel	1. zingeving & herstel
2. intieme relaties	2. gezelschap
3. gezelschap	3. psychisch onwelbevinden
4. activiteiten overdag	4. intieme relaties
5. psychisch onwelbevinden	5. activiteiten overdag

⇒ Bijwerkingen medicatie & lichamelijke gezondheid ontbreken

Zorgbehoeften -4-

- Geen duidelijke verschillen tussen zorgbehoeften van BW- & BZW- cliënten
- gemiddeld 2 onvervulde zorgbehoeften
- bijwerkingen, gezelschap, psychisch onwelbevinden en zingeving & herstel

Participatie werk & dagbesteding

- Beleving daginvulling cliënten
 - BW: 25 % (zeer) ontevreden
 - BZW: 33 % (zeer) ontevreden
- Wensen op het gebied van:
 - Werk: BW: 32 % BZW: 50 %
 - Dagbesteding: BW: 42 % BZW: 40 %

Werk -1-

• Participatie werk (%)

Categorie	BW (%)	BZW (%)
geen	44	46
uitzellijgewerk	33	29
beschermde werk	17	18
betaald werk	0	12

Werk -2-

- BW-cliënten vaker contact met organisatie voor werktoeleiding dan BZW-cliënten, resp. 19 % tov 12 %
- BZW-cliënten hun handen vol aan wonen?
- Financiële drempels: huursubsidie, uitkering?
- Werkgevers: huiverig?

Dagbesteding

- Bezoeken activiteitscentrum, DAC:
 - BW: 45 %
 - BZW: 34 %
 - DAC in helft van de gevallen van RIBW
 - BW-cliënten brengen meer tijd door op het DAC dan BZW-cliënten

Werk & dagbesteding -4-

- BZW-cliënten vaker wensen op het gebied van werk dan BW-cliënten
- BW- cliënten lijken echter actiever dan BZW-cliënten ovg werk & dagbesteding

De Drie Pijlers -1-

- Pijler 1: Maatschappelijk steunsysteem
 - Verder onderzoek noodzakelijk
 - Belangrijk voor de toekomst: visiedocument GGZ
- Pijler 2: begeleidingsrelatie
 - Basis voor rehabilitatie lijkt aanwezig
 - Beschermd Wonen: aandacht dynamiek begeleidingsrelatie

De Drie Pijlers -2-

- Pijler 3: Herstelmogelijkheden cliënt
 - Behoorlijke maatschappelijke drempels
 - Functioneren & zorgbehoeften
 - bijna de helft geen functionele beperkingen om 'mee te doen'
 - andere helft: specifieke begeleiding/ondersteuning naar (een vorm van) werk
 - Werk & dagbesteding
 - Wie werkt doet mee: beschermd werk buiten RIBW of GGZ, dagbesteding: RIBW of GGZ
 - ambitie GGZ in visiedocument

Einde

- Dank u voor uw aandacht!
- Vragen?

